

RIIGIKOHUS

HALDUSKOLLEEGIUM

KOHTUMÄÄRUS

Kohtuasja number	3-18-1672
Otsuse kuupäev	7. aprill 2020
Kohtukoosseis	Eesistuja Jüri Põld, liikmed Heiki Loot ja Nele Parrest
Kohtuasi	A kaebus Sotsiaalkindlustusameti otsuse tühistamiseks
Menetlusosalised	Kaebaja A, esindaja vandeadvokaat Karina Lõhmus-Ein Vastustaja Sotsiaalkindlustusamet, esindaja Merle Magnus Kolmas isik E, volitatud esindaja vandeadvokaat Hendrik Mühls
Vaidlustatud kohtulahend	Tallinna Ringkonnakohtu 3. aprilli 2019. a otsus
Menetluse alus Riigikohtus	A kassatsioonkaebus
Asja läbivaatamine	Kirjalik menetlus

RESOLUTSIOON

1. Anda asi lahendada Riigikohtu üldkogule.
2. Asendada avaldatavas määruses kaebaja, tema laste ja kolmanda isiku nimi tähemärgiga.

ASJAOLUD JA MENETLUSE KÄIK

1. A (kaebaja) esitas Sotsiaalkindlustusametile (SKA) taotluse perehüvitiste seadusega (PHS) sätestatud lapsetoetuse ja lasterikka pere toetuse saamiseks. Taotluse kohaselt on kaebajal kolm alla 16-aastast last: B, C ja D.

SKA jättis 25. juuli 2018. otsusega nr 7.PT-3/16415-11 rahuldamata D kasvatamiseks peretoetuse määramise taotluse. SKA põhjendas otsust järgmiselt:

- 1) kaebaja esitas 29. juunil 2018 SKA-le taotluse määrata talle D kasvatamise eest peretoetus;
- 2) mõlemale vanemale on PHS § 6 lg 1 alusel pakutud, et neile makstakse D kasvatamise eest peretoetust kordamööda, aga E (kolmas isik) ei nõustunud sellega;
- 3) SKA saatis 2. juulil 2018 kolmandale isikule e-kirja, milles palus tema arvamust peretoetuse määramise kohta kaebajale. 6. juulil 2018 saadetud e-kirjas teatas kolmas isik, et ta on panustanud võrreldes lapse isaga D kasvatamisel nii ajaliselt kui rahaliselt kõik need aastad rohkem ja ta ei pea õigeks peretoetuse ümberkirjutamist lapse isale;
- 4) kuna kolmas isik ei olnud nõus peretoetusest loobuma, tegi Sotsiaalkindlustusamet 10. juulil 2018 järelepärimise Harku Vallavalitsusele ja Tallinna Linnavalitsuse Haabersti Linnaosa Valitsusele, et teha kindlaks, kes tegelikult D-d kasvatab;
- 5) Tallinna Linnavalitsuse Haabersti Linnaosa Valitsus teatas 16. juulil 2018 saabunud vastuses, et laps elab kaks nädalat isaga ja kaks emaga. Mõlemad vanemad teevad lapsega seotud kulutusi ning lapsel on mõlemas kodus head elamistingimused. D enda kinnitusel on ta sellise elukorraldusega harjunud ning soovib, et senine elukorraldus jätkuks;
- 6) Harku Vallavalitsus teatas 18. juulil 2018 saabunud vastuses, et mõlemad lapsevanemad panustavad D kasvatamisse võrdselt. Laps elab vaheldumisi mõlema vanema juures ja

igapäevakulutused katab see vanem, kelle juures laps parajasti viibib. Haabersti Linnaosa Valitsuse lastekaitse spetsialist vestles D-ga ja tüdruku sõnul elab ta mõlema vanema juures. Hetkel on ta elukorraldusega rahul ja soovib, et see jätkuks;

7) PHS § 25 lg-s 1 on sätestatud, et peretoetusi taotleb last kasvatav vanem. Rahvastikuregistri andmetel on kolmandal isikul ja kaebajal D suhtes ühine hooldusõigus. Peretoetusi on õigustatud taotlema laste ühist hooldusõigust omavad mõlemad vanemad ning seadus ei sea neist kumbagi eelistatud seisundisse, mistõttu on nad toetuste taotlemisel võrdses olukorras. Peretoetusi ei ole võimalik maksta samade laste eest mõlemale vanemale ega jagada sama lapsetoetust vanemate vahel. Ühist hooldusõigust teostavatel vanematel tuleb omavahel kokku leppida, kumb neist konkreetse lapse eest lapsetoetust taotleb. Lapsetoetust on õigus saada isikul, kes last tegelikult kasvatab. Kasvatamine eeldab lapsega järjepidevat tegelemist, tema õpetamist, tema järele valvamist. Last kasvatatakse isik, kes temaga koos elab. Seega, kui hooldusõigust teostavad vanemad kasvatavad lapsi võrdselt, näeb PHS § 6 lg 1 ette, et hüvitise uus taotleja esitab taotluse, millel on seni hüvitist saanud isiku nõusolek. Kolmas isik ei ole nõus peretoetust lapse isale (kaebajale) üle andma;

8) perekonnaseadusest tuleneb, et ühine hooldusõigus kohustab vanemaid jõudma laste kasvatamise ja esindamise küsimustes omavahel kokkuleppele. SKA ei sekku lastevanemate omavahelisse läbisaamisesse. Kolmandal isikul ja kaebajal on kokkulepe lapse kasvatamise kohta, kuid nad pole jõudnud kokkuleppele, kumb saab peretoetust;

9) PHS § 8 lg-s 1 on sätestatud, et perehüvitiste määramise või määramata jätmise otsustab SKA. Kuna kolmas isik ei olnud nõus peretoetusest loobuma ja vanemad kasvatavad last võrdselt, siis maksab SKA kolmandale isikule peretoetust edasi ega rahulda kaebaja taotlust määrata talle D kasvatamiseks peretoetus.

Vastustaja oleks valmis maksma peretoetusi ühes kuus emale ja ühes kuus isale, aga ilma senise saaja ehk ema nõusolekuta ei saa vastustaja lõpetada talle osaliselt peretoetuste maksmist. Vastustajal ei olnud sisulist vajadust tuvastada, kas ema väited, et tema rahaline panus lapse kasvatamisse on suurem kui isa oma, vastavad tõele.

2. Kaebaja esitas Tallinna Halduskohtule kaebuse SKA otsuse tühistamiseks. Kaebuses väitis ta järgmist:

1) kaebaja peres kasvab kolm alla 16-aastast last. Esimene laps D kasvab võrdselt kaebaja ja kolmanda isiku peres. Kaebaja teine ja kolmas laps elavad koos kaebajaga ja kaebaja osaleb iga päev nende kasvatamises. Seega on kaebajal täidetud perehüvitiste seaduses sätestatud eeldused kõigi kolme lapse eest lapsetoetuse ja lasterikka pere toetuse saamiseks. Kui vanemad kasvatavad last võrdselt, ent nad pole kokku leppinud kumma pere koosseisu laps arvata, pole alust eelistada üht vanemat ja arvata laps ühe vanema pere koosseisu. Ühesuguses olukorras olevate vanemate ebavõrdne kohtlemine rikub põhiseaduse (PS) § 12 lg-s 1 sätestatud võrdsuspõhiõigust. Kuna D kuulub nii kaebaja kui ka kolmanda isiku pere koosseisu, siis oleks põhjendatud määrata peretoetused vanematele võrdselt või kordamööda;

2) vaidlustatud otsuses ei ole põhjendusi, miks jäeti kaebajale määramata lasterikka pere toetus. Põhjendatud ei ole PHS § 26 lg-st 3 tulenev piirang arvata lahus elavate vanemate juures võrdselt kasvav laps üksnes ühe vanema pere koosseisu.

3. Tallinna Halduskohus jättis 21. detsembri 2018. a otsusega kaebuse rahuldamata ja mõistis kaebajalt kolmanda isiku kasuks välja menetluskulud 1260 eurot. Kaebaja ja vastustaja menetluskulud jäeti nende endi kanda. Kohus põhjendas otsust järgmiselt:

1) kui vanemad soovivad kasutada hüvitise saamise õigust kordamööda, esitab hüvitise uus taotleja taotluse, millel on seni hüvitist saanud isiku nõusolek. PHS § 17 lg 1 järgi on lapsetoetuse saamise õigus igal lapsel 16-aastaseks saamiseni. Kui laps kasvab võrdselt mõlema lahus elava vanema juures, arvatakse laps PHS § 26 lg 3 järgi ühe vanema pere koosseisu vastavalt vanemate kokkuleppele. Praeguseeni on D kasvatamise eest lapsetoetust saanud kolmas isik. Kolmas isik ei ole lapsetoetusest

kaebaja kasuks loobunud. Vaidlust ei ole selle üle, et D kasvab võrdselt mõlema lahus elava vanema juures;

2) peretoetuste eesmärk on tagada lastega peredele laste hooldamise, kasvatamise ja õppimisega seotud kulude osaline hüvitamine (PHS § 15). PHS § 16 lg 1 p 1 sätestab selleks iga kuu makstava peretoetuse, sh lapsetoetuse. Seega on lapsetoetuse saamise õigus lapsel ja toetust tuleb kasutada üksnes lapse huvides;

3) kolmas isik väidab, et tema rahaline panus D kasvatamisse on palju suurem. Haabersti Linnaosa Valitsuse sotsiaalhoolekande osakonna vastusest nähtub, et D mõlemad vanemad teevad kulutusi lapsele ja lapsel on mõlemas kodus head elutingimused. Ka Harku Vallavalitsuse sotsiaal- ja tervishoiuosakond leiab, et mõlemal vanemal on õigus saada lasterikka pere toetust, kuna ei ilmne asjaolusid, et üks vanem tegeleb lapse ülalpidamisega rohkem kui teine. Harku Vallavalitsuse lastekaitse spetsialisti ettepanek on, et vanemad saavutaksid kokkuleppe, et peretoetust makstaks kordamööda mõlemale vanemale. Kolmas isik on esitanud ajavahemiku 1. aprillist 2017 kuni 25. septembrini 2018 kohta pangakonto väljavõtte, millest nähtub, et ta on kandnud eeldatavasti D arvelduskontole 9366 eurot 68 senti. Kaebaja ei esitanud eelneva kohta vastuväiteid. Seega ei ole põhjust kahelda, et kolmas isik kasutas saadud peretoetuse D kasvatamisega seotud kulude kandmiseks;

4) peretoetuse maksmine lõpetatakse, kui ilmnevad peretoetuste saamist või toetuste suurust mõjutavad asjaolud. Seega juhul, kui vanem ei kasvata enam last või laps ei ela tema juures (Riigikohtu halduskolleegiumi 27. juuni 2018. a otsus nr 3-15-2595/42, p 16). Kuna kolmas isik kasutas peretoetust eesmärgipäraselt, polnud SKA-l alust kaebaja taotlust rahuldada, mh seetõttu, et kolmas isik ei andnud nõusolekut D arvamiseks kaebaja pere koosseisu;

5) PHS § 21 lg 1 järgi on lasterikka pere toetuse saamise õigus ühel vanemal, kes kasvatab peres kolme või enam last. Mõlemale vanemale korraka seda toetust ei määrata. Kuna toetust saab kolmas isik ja seda pole alust temalt ära võtta, ei saa toetust kaebajale määrata;

6) Riigikohtu halduskolleegium selgitas 27. juuli 2018. a otsuse nr 3-15-2595/42 p-s 18, et kui üks vanem ei anna teisele lapsetoetuse taotlemiseks nõusolekut, siis ei ole SKA-l pädevust otsustada, kumma pere koosseisu laps arvata. Sel juhul on lapsetoetuse taotlejal õigus pöörduda vaidluse lahendamiseks maakohusse ning nõuda, et teist vanemat kohustataks nõusolekut andma ja tema kasuks lapsetoetuse taotlemisest loobuma (tsiviilseadustiku üldosa seaduse §-s 68 sätestatud tahteavalduse asendamise nõue). Tegemist on kahe eraõigusliku isiku vahelise sisulise vaidlusega selle üle, kumb vanematest lapsetoetust taotleb (vrd Riigikohtu erikogu määrused asjas nr 3-3-4-2-13, p-d 13–14, 19, ja asjas nr 3-3-4-3-15, p-d 7–9). Selleks et kohus saaks tahteavalduse asendada, peab isikul olema kohustus teha kindla sisuga tahteavaldus. Sealjuures võib nõude aluseks oleva kohustava normi leidmine materiaalõigusest olla raskendatud (vt määrus asjas nr 3-3-4-2-13, p 21);

7) eeltoodut tõttu pole PHS § 6 lg 1 teise lause ja § 26 lg 3 põhiseaduspärasuse kindlakstegemiseks vaja algtada põhiseaduslikkuse järelevalve kohtumenetlust ega jätta kohaldamata PHS § 6 lg 1 teist lauset. PS §-s 12 sätestatud vanemate võrdsuspõhiõigus on tagatud PHS § 6 lg-ga 1, mis näeb ette hüvitise saamise õiguse kasutamise kordamööda. Kui laps kasvab võrdselt nii kaebaja kui ka kolmanda isiku juures, tuleb vanematel saavutada kokkulepe. Kui nad seda ei suuda, on möödapääsmatu lahendada kaebaja ja kolmanda isiku vaheline vaidlus maakohtus.

4. Kaebaja esitas **apellatsioonkaebuse**, milles palus tühistada halduskohtu otsuse ja teha uue otsuse, millega rahuldada kaebus ning jätta menetluskulud vastustaja kanda.

5. Tallinna Ringkonnakohus jättis appellatsioonkaebus rahuldamata ja halduskohtu otsuse muutmata ning mõistis kaebajalt välja kolmanda isiku appellatsiooniastme menetluskulud 450 eurot. Kaebaja ja SKA appellatsiooniastme menetluskulud jäeti nende endi kanda. Ringkonnakohus nõustus halduskohtu põhjendustega ega korranud neid kõiki (halduskohtumenetluse seadustiku (HKMS) § 201 lg 4) ning märkis vastuseks appellatsioonkaebusele järgmist:

1) SKA ei võtnud vaidlustatud otsuses seisukohta, kas lapse ema on toetust kasutanud eesmärgipäraselt. SKA jättis kaebaja taotluse rahuldamata, sest lapse ema on seni saanud D eest peretoetust ega ole andnud nõusolekut määrata toetus isale. Vaidlust pole, et D vanematel on ühine hooldusõigus, laps kasvab võrdselt ema ja isa pere juures ning põhimõtteliselt oleks mõlemal vanemal õigus saada peretoetust. Vaidlus on eeskätt selles, kas PHS § 6 lg 1 ja § 26 lg 3 tagavad sellises olukorras lapsevanemate võrdse kohtlemise. Esimene säte reguleerib olukorda, kus lapsevanemate õigus kasutada toetust kordamööda on seatud sõltuvusse nende kokkuleppest, ja teine olukorda, kus toetuse saamises on lapsevanemad kokku leppinud sellisel, et toetust saab vaid üks vanem, kuigi laps kasvab võrdselt mõlema lahus elava vanema juures. Mõlema sätte kohaldamine eeldab vanemate kokkulepet, mida praegusel juhul pole saavutatud. Kaebaja peab põhiseadusevastaseks, et juhul kui kokkuleppele ei jõuta, tuleb vaidluse lahendamiseks pöörduda maakohtusse;

2) PHS regulatsioon ei riiva lastevanemate võrdsuspõhiõigust eaproportsionaalselt. Enne PHS jõustumist reguleeris peretoetuse määramist ja kasutamist riiklike peretoetuste seadus (RPTS). Erinevalt PHS-st ei näinud RPTS ette võimalust kasutada toetuse saamise õigust kordamööda. Riigikohus lahendas asjas nr 3-15-2595 sarnast lapsevanemate vaidlust, kus lapsetoetus oli määratud RPTS alusel. Riigikohus ei leidnud selles asjas 25. juulil 2018 tehtud otsuses, et põhiseadusega oleks vastuolus olukord, kus seadus näeb laste võrdse kasvatamise puhul toetuse määramise eeldusena ette lastevanemate kokkuleppe (ja kordamööda kasutamise võimalust ei ole). Ka põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegium on otsuse nr 5-17-9/8 p-s 38 märkinud, et kolleegiumi hinnangul ei ole põhiseaduse ja võrdsuspõhiõigusega põhimõtteliselt vastuolus soovitus, et lapse kasvatajad omavahel soodustuse saaja kokku lepiksid. Riigikohus selgitas otsuse nr 3-15-2595/42 p-s 18, et kui üks vanematest ei anna teisele lapsetoetuse taotlemiseks nõusolekut, siis ei ole SKA-l pädevust otsustada, kumma pere koosseisu laps arvata. Riigikohus suunas vanemaid sellisel juhul pöörduma vaidluse lahendamiseks maakohtusse ning nõudma, et teist vanemat kohustataks nõusolekut andma ja tema kasuks lapsetoetuse taotlemisest loobuma. Riigikohus ei oleks sellist soovitust andnud, kui ta oleks pidanud maakohtusse pöördumist ebamõistlikult koormavaks. Ehkki Riigikohus on otsuse nr 3-15-2595/42 p-s 19 viidanud Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumi otsusele nr 5-17-9/8, ei ole ta ometi asunud seisukohale, et lastevanemate suunamine peretoetuse kasutamise vaidluse lahendamiseks maakohtusse oleks põhiseadusega vastuolus;

3) viidatud vaidlused asjades nr 3-15-2595 ja nr 5-17-9 erinevad ka põhiõiguste riive intensiivsuse poolest. Lapse(peretoetuse) saajaks on laps. Lapse põhiõiguste seisukohalt pole tähtis, kumma vanema kaudu hüve temani jõuab. Seega ei saa lapse õigusi riivata ka see, kui vanemad peavad kokkuleppe mittesaavutamise korral lahendama vaidluse maakohtus, sest toetuse maksmist vaidluse lahendamise ajaks ei katkestata. Pensioniõigusliku staaži subjekt on aga lapsevanem ise, kes vaidluse tekkimise ajaks on üldjuhul juba eakas. Kuna kokkuleppe puudumine riivab pensioniõigusliku staaži vaidluse puhul lapsevanema õigusi intensiivsemalt ning ea ja tervise tõttu võib kohtusse pöördumine olla komplitseeritud, võib nende vaidluste puhul tõepoolest kohtusse pöördumist pidada liialt koormavaks (vt otsus nr 5-17-9/8, p 39). Maakohtusse pöördumist ei saa pidada liiga koormavaks aga juhul, kui peretoetuse üle vaidlevad lapsevanemad ja vaidlus ei kahjusta lapse õigusi. Vähetähtis ei ole ka see, et SKA-l pole praegu ressursi, pädevust ega menetluslikke võimalusi, et selliseid vaidlusi lahendada. Kogu SKA tegutsemise eripära ei toeta tsiviilvaidluse lahendamise ülevõtmist kohtutelt. Praeguses vaidluses on lapse ema seisukohal, et vaatamata sellele, et D kasvab võrdselt ema ja isa peres ja vanematel on ühine hooldusõigus, on lapse ema siiani ajaliselt ja rahaliselt panustanud lapse kasvatamisse rohkem kui isa. Sellise väite korral ongi tegemist kahe eraõigusliku isiku vahelise sisulise vaidlusega selle üle, kes on õigustatud saama peretoetust. Sellise vaidluse lahendab maakohus, mitte SKA;

4) vanemate võrdsuspõhiõigus on peretoetuse määramisel tagatud PHS § 6 lg-ga 1 ja põhiseadusega ei ole vastuolus olukord, kus vanemad, kes ei jõua kokkuleppele, peavad (ka PHS § 25 lg 2 ja § 26 lg 3 kohaldamiseks) pöörduma maakohtusse;

5) SKA otsus ei ole põhjendamispuudusega. PHS § 16 lg 1 p-de 1 ja 5 järgi on lapsetoetus ja lasterikka pere toetus peretoetused. SKA selgitas otsuses, et peretoetusi ei maksta samade laste eest mõlemale

vanemale. PHS § 6 lg 1 eeldab kolmanda isiku nõusolekut, mida kolmas isik ei ole andnud. Samuti on otsuses viidatud PHS § 26 lg-tele 2 ja 3 ning selgitatud, et vanemad peavad jõudma kokkuleppele, kumb neist peretoetusi saab, ja vastustaja ei või seda nende eest otsustada. Selgitusest pidi kaebajale olema arusaadav, miks ei ole SKA-l võimalik talle D kasvatamise eest lapsetoetust ega ka lasterikka pere toetust määrata.

MENETLUSOSALISTE PÕHJENDUSED

6. Kaebaja esitas **kassatsioonkaebuse**, milles palub tühistada ringkonnakohtu otsuse ja teha uue otsuse, millega tühistada SKA vaidlustatud otsus ning jätta kohaldamata PHS § 6 lg 1 teine lause ja § 26 lg 3 ning tunnistada need põhiseadusega vastuolus olevaks. Kassatsioonkaebuse põhjendused on järgmised:

1) ringkonnakohtu seisukoht vanemate võrdse kohtlemise kohta ei ole õige. PHS § 6 lg 1 ja § 26 lg 3 ei taga last võrdselt kasvatavate vanemate võrdset kohtlemist, kui toetust saav vanem keeldub kokku leppimast, et toetusi saadakse kordamööda;

2) kaebaja peres kasvab kolm alla 16-aastast last. Esimene laps D kasvab võrdselt kaebaja ja kolmanda isiku peres. Kaebaja teine ja kolmas laps elavad koos kaebajaga ja kaebaja osaleb nende kasvatamises iga päev. Kaebajal on täidetud PHS-s sätestatud eeldused, et saada kõigi kolme lapse eest lapsetoetust. Samuti on tal õigus saada lasterikka pere toetust;

3) kolmas isik, kellele on määratud D eest lapsetoetus ja kellele makstakse ka lasterikka pere toetust, ei ole nõustunud, et tema ja kaebaja saaksid peretoetusi kordamööda. Seega saab üks kahest lapse kasvatamises võrdselt osalevast vanemast, kellel on lisaks nimetatud lapsele veel kaks last, ühise lapse eest lapsetoetust ja lasterikka pere toetust. Teine vanem ei saa neid toetusi. Riik toetab üht vanemat selleks, et tagada laste hooldamise, kasvatamise ja õppimisega seotud kulutuste osaline hüvitamine (PHS § 15). Teine vanem on aga jäetud toeta, olgugi et nad mõlemad vastavad peretoetuste määramise tingimustele;

4) 31. detsembrini 2018 kehtinud PHS § 17 lg 1 järgi oli esimese ja teise lapse lapsetoetuse summa 55 eurot ja kolmanda lapse lapsetoetus 100 eurot. 1. jaanuarist 2019 kehtiva PHS § 17 lg 1 järgi on esimese ja teise lapse lapsetoetuse summa 60 eurot ja kolmanda lapse lapsetoetus 100 eurot. PHS § 21 lg 2 järgi on lasterikka pere toetus kolme kuni kuut last kasvatavale perele 300 eurot. Kolmas isik sai 31. detsembrini 2018 peretoetusi 510 eurot kuus ja saab alates 1. jaanuarist 2019 peretoetusi 520 eurot kuus. Ka kaebajal on kolm last, keda ta kasvatab ja kelle ülalpidamise eest ta vastutab. Ometi on tal võimalus saada lapsetoetust vaid oma teise ja kolmanda lapse eest. Sedagi nii, et nad arvatakse lapsetoetuse määramisel tema esimeseks ja teiseks lapseks, sest D ei peeta kaebaja pere koosseisu kuuluvaks. Seega saab kaebaja toetusi 120 eurot kuus, s.o 400 eurot vähem kui kolmas isik. Võrdseid vanemaid ei kohelda võrdselt. Ka kohtud pole esitanud ühtegi objektiivset põhjust, mis õigustaks vanemate ebavõrdset kohtlemist. Ringkonnakohus ei ole käsitletud apellatsioonkaebuses esitatud väiteid lasterikka pere toetuse maksmise kohta ega hinnanud selle maksmata jätmise mõju kaebajale ja tema lastele. Sellega on ringkonnakohus rikkunud HKMS § 165 lg 1 p 4;

5) kaebaja taotlus peretoetuste määramiseks jäeti PHS § 6 lg-le 1 alusel rahuldamata. Selle sätte järgi saab peretoetusi vanemate vahel jagada üksnes siis, kui toetust saav isik annab selleks nõusoleku. PHS regulatsioonist tulenevalt esitatakse teise lapsetoetust ja lasterikka pere toetust taotlevale vanemale võrreldes juba toetust saava vanemaga teistsugused tingimused, et saada lapsetoetust ja lasterikka pere toetust. Lisaks muudele tingimustele on teise lapsetoetust taotleva vanema taotluse rahuldamise eelduseks seatud toetusi saava vanema nõusolek. PHS § 6 lg-st 1 tuleneval piirangul, mis võimaldab lapsi võrdselt kasvatavatele vanematele peretoetusi kordamööda määrata üksnes siis, kui sellega nõustub vanem, kellele juba toetust makstakse, ei ole põhiseaduslikku õigustust. Kahest võrdsest vanemast ühte ei või kohelda ebavõrdselt ainuüksi seepärast, et teine vanem jõudis esimesena esitada lapsetoetuse ja lasterikka pere toetuse taotlused, mis rahuldati. Juba toetust saavale vanemale suuremate hüvede, õiguste ja eeliseisundi andmine ei ole kooskõlas PS §-ga 12;

6) Riigikohus leidis otsuses nr 3-15-2595/42, et PHS peretoetuste määramise regulatsioon on sarnane riikliku pensionikindlustuse seaduse (RPKS) regulatsiooniga, mille Riigikohus tunnistas asjas nr 5-17-9 põhiseadusevastaseks. Asjas nr 5-17-9 tunnistas Riigikohus RPKS § 24 lg-d 7 ja 8 ning § 28 lg 2 p 12 põhiseadusevastaseks ja kehtetuks osas, milles need ei võimalda täiendavat pensioniõiguslikku staaži jagada § 28 lg 2 p-s 12 nimetatud isikute vahel, kui mõlemad isikud vastavad sättes esitatud täiendava pensioniõigusliku staaži saamise eeldustele, kuid nad ei jõua selle omavahelises jagamises kokkuleppele. Kuna praeguses asjas vaidlustatud regulatsioon sarnaneb Riigikohtu viidatud otsusega põhiseadusevastaseks tunnistatud RPKS regulatsiooniga, on Riigikohtu eelkirjeldatud seisukohad asjakohased ka praeguse vaidluse lahendamisel;

7) ringkonnakohus ei arvestanud, et vaidlus puudutab lisaks lapsetoetusele, mille saajaks on laps, ka lasterikka pere toetust, mille saamise õigus on PHS § 21 lg 1 järgi ühel vanemal. Ka ei arvestanud ringkonnakohus sellega, et lasterikka pere toetus ei ole mõeldud üksnes ühe lapse kulude osaliseks hüvitamiseks, vaid kõigi laste, kellega seoses lasterikka pere toetust makstakse, s.o vähemalt kolme lapse kulude osaliseks hüvitamiseks. Kui mõlema vanema peres on kolm last, sh üks ühine laps, aga lasterikka pere toetust makstakse vaid ühele vanemale, siis riivab toetuse mittesaamine intensiivselt teise vanema põhiõigusi. Lasterikka pere toetuse mittesaamine mõjutab vanema võimalust hoolitseda ka tema teiste laste eest ja kanda nendega seotud kulutusi;

8) kaebaja ei nõustu ringkonnakohtuga, et pole tähtis, kumma vanema kaudu hüve lapseni jõuab. Ringkonnakohus ei arvestanud PHS §-s 15 sätestatud peretoetuste eesmärki hüvitada perele osaliselt lapsega seotud kulutused. Toetust kasutab vanem. Vanemaid ei kohelda võrdselt, kui ühe vanema kulud lapsele hüvitatakse osaliselt, kuid teise, last samaväärselt kasvatava vanema kulutusi lapsele ei hüvitata. Objektivset põhjust vanemaid ebavõrdselt kohelda ei ole. Kui vanemad kasvatavad last võrdselt, siis peab võrdsuspõhiõiguse tagamiseks olema SKA-l õigus peretoetusi vanemate vahel jagada, s.o ise määrata, et vanemad saavad peretoetusi kordamööda nii, et toetused jagunevad vanemate vahel võrdselt;

9) põhjendatud ei ole ka PHS § 26 lg-st 3 tulenev piirang arvata lahus elavate vanemate juures võrdselt kasvav laps vanematevahelise kokkuleppe alusel üksnes ühe vanema pere koosseisu. Kui laps kasvab võrdselt mõlema vanema juures, peaks SKA-l olema võimalik arvata laps n-õ osaliselt mõlema vanema pere koosseisu. Ringkonnakohus osutab kaebaja võimalusele nõuda, et maakohus kohustaks teist vanemat nõusolekut andma. Lahendus, et vanem, kes kasvatab last võrdselt teise vanemaga, peab pöörduma toetuse saamiseks maakohtusse ja läbima tsiviilkohtumenetluse, et saada teise vanema nõusolekut asendav kohtuotsus, ei taga vanemate võrdsuspõhiõigust ning on ebamõistlikult koormav. Ka Riigikohus on otsuses nr 3-15-2595/42 leidnud, et vanema põhiõigusi piirab liialt see, kui peretoetust sooviv last teise vanemaga võrdselt kasvatav vanem peab vaidluse (teiselt vanemalt peretoetuse jagamiseks nõusoleku saamiseks) alati kohtus lahendama. Vaidlus maakohtus võib võtta aastaid. Vaidluse ajal on last võrdselt kasvatavad vanemad ebavõrdes olukorras. Juba toetusi saav vanem saab toetusi edasi, teine vanem, kes põhimõttelist vastab toetuste saamise tingimustele, samasuguseid toetusi ei saa ja peab kohtumenetluse tõttu tegema kulutusi. Kuna peretoetusi ei ole võimalik määrata enne, kui on olemas kohtuotsus, mis asendab vanemate kokkulepet või teise vanema nõusolekut toetuste kordamööda saamiseks, siis kogu selle aja, mil kohtuvaidlus kestab, ei ole last teise vanemaga võrdselt kasvataval vanemal võimalik saada toetusi (sh lasterikka pere toetust, mis mõjutab pere kõigi laste ülalpidamiskulude kandmise võimalusi). Seega ei ole ka sellise lahenduse puhul vanemate võrdsuspõhiõigus tagatud;

10) võrdsuspõhiõiguse seisukohalt ei ole asjakohane ringkonnakohtu argument, et SKA-l pole praegu ressursse, pädevust ega menetluslikke võimalusi, et selliseid vaidlusi lahendada;

11) seega rikub PHS regulatsioon, mille alusel anti vaidlustatud otsus, kaebaja võrdsuspõhiõigust. PHS § 6 lg 1 teine lause ja § 26 lg 3 tuleb jätta kohaldamata. Vaidlusalune SKA otsus on õigusvastane;

12) ringkonnakohus ei käsitlenud kaebaja väidet, et vastustajal polnud alust arvata D üksnes kolmanda isiku pere koosseisu. PHS § 26 lg-s 3 on sätestatud, et kui laps kasvab võrdselt mõlema lahus elava vanema juures, arvatakse ta vanemate kokkuleppega ühe vanema pere koosseisu. SKA tuvastas, et

kaebaja ja kolmas isik kasvatavad D-d võrdselt, ent pole jõudnud PHS § 26 lg-s 3 nimetatud kokkuleppele, kumma vanema pere koosseisu D arvata. Sellest hoolimata käsitas SKA D-d kolmanda isiku pere liikmena. Kui vanemad kasvatavad last võrdselt ja neil pole kokkulepet arvata laps ühe või teise vanema pere koosseisu, siis pole alust eelistada üht vanemat ja arvata laps selle vanema pere koosseisu. Ühesuguses olukorras olevate vanemate ebavõrdne kohtlemine on võrdsuspõhiõiguse (PS § 12 lg 1) rikkumine. SKA on arvanud D-d alusetult ja kaebaja võrdsuspõhiõigust rikkudes kolmanda isiku pere koosseisu. PHS ei näe ette, et kui mõlemal vanemal on lisaks lapsele, kes nende juures võrdselt kasvab, veel kaks last, tuleb vanemate juures võrdselt kasvav laps arvata selle vanema pere koosseisu, kes asus esimesena kasvatama ka kolmandat last, ja kellele sellest tulenevalt määrati esimesena peretoetus, sh lasterikka pere toetus. Kuna PHS § 26 lg-s 3 nimetatud kokkulepet polnud, ei olnud vastustajal alust arvata D kolmanda isiku, mitte kaebaja pere koosseisu.

7. Kolmas isik on seisukohal, et kassatsioonkaebus on alusetu ja tuleb jätta rahuldamata. Kolmas isik väidab järgmist:

1) kaebaja väide, et D elab võrdselt mõlema vanemaga, on otsene vale. Kui see veel 2018. aastani nii tõepoolest oli, siis, nagu kolmas isik juba apellatsioonkaebusele vastates esile tõi, alates 2018. a novembrist elab D ainult kolmanda isiku juures. Seejuures on kaebaja kategooriliselt keeldunud D-ga seotud igapäevaste kulutuste kandmisest, v.a üksnes lapse trennikulud ja taskuraha. Juba varem oli kaebajal probleeme lapsega seotud kulude kandmisel. Tänapäevaks ei kannaks kaebaja lapse kulusid võrreldes kolmanda isikuga kaugeltki võrreldavas ulatuses. Igal juhul puudub kaebajal tänu sellele, et laps elab üksnes kolmanda isikuga, täna alus üleüldse lasterikka pere toetust taotleda. Sellises olukorras ei pea kaebajat toetuse saamisel kohtlema kolmanda isikuga võrdselt. Kaebaja soov ei ole tagada oma lastega seotud kulude kandmine, vaid teenida alusetult lasterikka pere toetust D pealt olukorras, kus kaebaja ise ei osale absoluutselt enam lapse kasvatamises ega tema enamike kulude kandmises;

2) kaebaja on kolmes kohtuastmes järjekindlalt väitnud, et seadus ei taga talle kolmanda isikuga võrdseid õigusi ja et selline olukord on põhiseadusega vastuolus. Samas pole kaebaja selgitanud, kuidas oleks see kolmanda isiku suhtes õiglane või põhiseadusega kooskõlas, kui viimaselt toetus ära võetaks. PS §-s 12 sätestatud võrdsuspõhiõigus poleks ka sellisel juhul tagatud, kui kaebaja taotlus rahuldataks. Kaebaja argumentid on vastuolulised ja väga subjektiivsed. Kaebaja arvates oleks põhiseaduspärane see, kui kolmandalt isikult võetaks seni makstud toetus edaspidi ära ja määrataks kaebajale, kuid mitte see, et kolmas isik saaks toetust edasi, hoolimata sellest, et laps elab alaliselt kolmanda isiku juures ning kolmas isik on kandnud ja kannab valdava osa lapsega seotud kuludest;

3) kolmas isik nõustub kohtutega, et seadus ei anna haldusorganile pädevust otsustada, kummale lapsevanemale peretoetust maksta, sh ühelt vanemalt see ära võtta ja määrata teisele vms. Kõik tahteavalduste andmisele/kohustamisele suunatud nõuded on tsiviilõiguslikud nõuded, mida lahendab tsiviilkohus. Halduskohus ega haldusorgan ei saa lahendada olemuselt tsiviilõiguslikku vaidlust. Kaebaja on ilmselgelt valinud oma väidetavalt rikutud õiguste kaitseks ebaõige kohtumenetluse ja nõude. Kaebaja saanuks vabalt pöörduda asjaomase tahteavalduse andmise ja selle kohtuotsusega asendamise hagiga tsiviilkohtusse. Kaebaja ei ole seda teinud, vaid on otsitud ja vastuolulistel argumentidel üritanud edutult mitme kohtuastme kaudu jõuda selleni, et lasterikka pere toetus võetaks kolmandalt isikult ära ja määrataks kaebajale. Sellist eesmärki ei ole halduskohtumenetluses võimalik saavutada;

4) kuna D ei ela alates 2018. a novembrist enam kaebaja juures ja kaebaja ei osale lapse kasvatamises ega enamiku lapsega seotud kulude kandmises, siis pole kaebajal õigust taotleda lasterikka pere toetust.

KOLLEEGIUMI SEISUKOHT

8. Kaebaja esitas SKA-le taotluse perehüvitiste seadusega sätestatud lapsetoetuse ja lasterikka pere toetuse saamiseks. Taotluse kohaselt on kaebajal kolm alla 16-aastast last, kellest üks, D on tema ja

kolmanda isiku ühine laps. SKA jättis rahuldamata D kasvatamiseks peretoetuse määramise taotluse. SKA selgitas otsuses, et PHS § 6 lg-s 1 on sätestatud, et kui vanemad soovivad kasutada hüvitise saamise õigust kordamööda, siis esitab hüvitise uus taotleja taotluse, millel on seni hüvitist saanud isiku nõusolek. Vanematele pakuti võimalust saada D kasvatamiseks toetust kordamööda, ent kolmas isik ei olnud sellega nõus. Kuna kolmas isik ei olnud nõus peretoetusest loobuma ja vanemad kasvatavad last võrdselt, siis ei lõpetanud SKA kolmandale isikule peretoetuse maksmist ega määranud peretoetust kaebajale D kasvatamiseks.

Vaidlustatud otsuse sõnastuse kohaselt jättis SKA rahuldamata kaebaja taotluse määrata D kasvatamiseks peretoetus. SKA pidas peretoetuse all silmas lapsetoetust. Lasterikka pere toetust SKA vaidlustatud otsuses ei nimetanud. Kohtuvaidluses on menetlusosalised lähtunud sellest, et SKA jättis rahuldamata ka lasterikka pere toetuse saamise taotluse. Lapsetoetuse saamise taotluse rahuldamata jätmise loogiliseks jätkuks ongi praeguse kaasuse asjaolusid silmas pidades ka lasterikka pere toetuse määramata jätmise. Kui kaebaja, kellel on kolm last, ei saa lapsetoetust D eest, siis ei saa talle määrata ka lasterikka pere toetust D ja ülejäänud kahe lapse eest. Nagu haldus- ja ringkonnakohuski lähtub ka kolleegium asja lahendamisel sellest, et hoolimata vaidlustatud otsuse sõnastusest keeldus SKA nii lapsetoetust kui ka lasterikka pere toetust määramast.

Vaidlustatud otsusest nähtub, et kaebaja taotlus jäeti rahuldamata üksnes seetõttu, et kolmas isik ei andnud nõusolekut määrata toetus PHS § 6 lg 1 teise lause alusel vanematele kordamööda. SKA selgitas halduskohtule esitatud kaebusele vastates, et ta oleks valmis maksuma peretoetusi ühes kuus emale ja ühes kuus isale, kuid ilma senise saaja ehk ema nõusolekuta ei saanud ta lõpetada talle osaliselt peretoetuste maksmist.

9. Vaidlust ei ole, et kaebajal ja kolmandal isikul on üks ühine laps ning kummalgi on veel kaks last. Haldus- ja kohtumenetlustes ei ole kahtluse alla seatud, et kaebaja ja kolmanda isiku kaks ülejäänud last kasvavad vastavalt kaebaja ja kolmanda isiku peres.

SKA on vaidlustatud otsuses jõudnud järeldusele, et vanemad kasvatavad ühist last võrdselt ja neile pole võimalik määrata lapsetoetust ühise lapse eest PHS § 6 lg 1 teise lause alusel kordamööda üksnes seetõttu, et kolmas isik pole sellega nõus (vt käesoleva otsuse p 1 teise lõigu alapunkt 9). Ka kohtud on pidanud tõendatuks, et kaebaja ja kolmanda isiku ühine laps elab võrdselt mõlema lahva elava vanema juures (vt käesoleva otsuse p 4 alapunkt 1 ja p 6 alapunkt 1). Tallinna Linnavalitsuse Haabersti Linnaosa Valitsus teatas 16. juulil 2018 saabunud vastuses, et laps elab kaks nädalat isaga ja kaks nädalat emaga. Mõlemad vanemad teevad lapsele kulutusi ning lapsel on mõlemas kodus head elamistingimused. D enda kinnitusele on ta sellise elukorraldusega harjunud ning soovib, et see jätkuks (vt käesoleva otsuse p 1 teise lõigu alapunkt 5). Ka kolmas isik on halduskohtumenetluses 1. oktoobril 2018 möönnud, et D elab enam-vähem võrdselt kaebaja ja tema kodus (tl 36, p 18 ja halduskohtu otsuse p 14).

Kolmas isik väidab kassatsioonkaebusele esitatud vastuses, et kaebaja ja tema ühine laps D elab alates novembrist 2018 ainult tema juures ja seepärast pole alust kaebajale lasterikka pere toetust määrata. Sama väitis kolmas isik ka apellatsioonkaebusele vastates ja ringkonnakohus on seda väidet oma otsuse kirjeldavas osas refereerinud. Oma väidet kinnitavaid tõendeid kolmas isik ringkonnakohtule ei esitanud. Halduskohtule pole kolmas isik sellist väidet ega seda kinnitavaid tõendeid esitanud. Halduskohus teatas 12. novembri 2018. a määruse resolutsiooni punktis 4, et menetlusosalistel on võimalik esitada taotlusi ja seisukohti 23. novemberini 2018 ja kohtuotsus tehakse teatavaks 21. detsembril 2018. Kolmas isik esitas küll 23. novembril 2018 halduskohtule oma täiendavad seisukohad, ent ei maininud neis, et tema ja kaebaja ühine laps elab alates 2018. a novembrist ainult tema juures. Halduskohus tegi otsuse 21. detsembril 2018.

Seega tuleb lähtuda sellest, et vähemalt SKA vaidlustatud otsuse tegemise ajal kasvas kaebaja ja kolmanda isiku ühine laps enam-vähem võrdsete ajavahemike jooksul võrdse aja kestel kordamööda mõlema vanema perekonnas.

Isegi kui kohtumenetluses oleks tõendatud, et kaebaja ja kolmanda isiku ühine laps elab novembrist 2018 ainult kolmanda isiku juures, ei mõjutaks see SKA vaidlustatud otsuse õiguspärasusele antavat hinnangut. Haldusakti andmise õiguspärasust hinnatakse selle andmise aja seisuga. Kui SKA uue otsuse tegemise ajal leiaks tõendamist, et kaebaja ja kolmanda isiku ühine laps elab alates novembrist 2018 ainult kolmanda isiku juures, siis sõltuks kohustamisnõude lahendamisel sellest üksnes see, kui pikaks ajaks võib SKA määrata vanematele toetused kordamööda.

10. Kõigi laste vanus võimaldaks määrata lapsetoetuse ja lasterikka pere toetuse. Kolmas isik saab ühise lapse ja enda kahe lapse eest lapsetoetust sel viisil, et ühine laps arvatakse kolmanda isiku esimeseks lapseks ning kolmanda isiku kaks ülejäänud last arvatakse tema teiseks ja kolmandaks lapseks. Kolmas isik saab kaebajaga ühise lapse ja enda ülejäänud kahe lapse eest ka lasterikka pere toetust. Kaebaja kolmanda isikuga ühise lapse eest lapsetoetust ei saa. Ta ei saa ka lasterikka pere toetust, kuna lapsetoetus kolmanda isikuga ühise lapse eest on määratud kolmandale isikule. Kaebaja saab lapsetoetust enda kahe lapse eest, kes on toetuse suuruse määramisel arvatud tema esimeseks ja teiseks lapseks.

Vaidlustatud otsuse tegemise ajal oli PHS § 17 lg 3 järgi lapsetoetuse suuruseks pere esimese ja teise lapse kohta 55 eurot ja kolmanda lapse kohta 100 eurot kuus ning lasterikka pere toetuse suurus kolme kuni kuut last kasvatavale perele PHS § 21 lg 2 järgi 300 eurot kuus. Praegu on lapsetoetuse suurus pere esimese ja teise lapse kohta 60 eurot kuus. Lasterikka pere toetuse suurus kolme kuni kuut last kasvatavale perele on praegu 300 eurot kuus.

Seega sai kolmas isik vaidlustatud otsuse tegemise ajal peretoetusi kokku 510 eurot ja kaebaja 110 eurot kuus. Kehtiva õiguse järgi saab kolmas isik peretoetusi kokku 520 eurot ja kaebaja 120 eurot kuus.

11. Lapsetoetus ja lasterikka pere toetus on PHS § 3 lg 2 ning § 16 lg 1 p-de 1 ja 5 järgi perehüvitised. Seega laieneb praegusele vaidlusele PHS § 6 lg 1 teine lause, mis kõneleb perehüvitistest. Lapsetoetus ja lasterikka pere toetus on PHS § 16 järgi samas ka peretoetused.

1. jaanuaril 2017 jõustunud perehüvitiste seadus asendas riiklike peretoetuste seaduse. See seadus sätestas teiste toetuste hulgas lapsetoetuse ning seitsme- ja enamalapselise pere vanema toetuse (§ 3). Lasterikka pere toetust, mida PHS § 21 järgi makstakse kolme või enama lapsega perele, riiklike peretoetuste seadus ei kehtestanud.

12. Lapsetoetus ja lasterikka pere toetus on igakuised toetused, mis ei ole vajaduspõhised toetused selles mõttes, et nende määramisel võetak arvesse pere sissetuleku suurust. Nende toetuste määramine ei sõltu pere sissetulekust.

Samuti ei sõltu lapsetoetuse ja lasterikka pere toetuse määramine konkreetse lapse vajadustest. Lapse vajadustest sõltub elatise määramine, mille puhul laste vajaduste kaetuse hindamisel saab kogumis muude asjaoludega arvestada ka selleks mõeldud riiklike vm lapsetoetustega (vrd Riigikohtu tsiviilkolleegiumi 9. juuni 2017. a otsus asjas nr 3-2-1-35-17, p 20.3) ning vajaduspõhiste toetuste, näiteks toimetulekutoetuse määramine.

Perehüvitiste seadus ei sea lahus elavatele vanematele ühise lapse eest toetuse määramist, sh kordamööda määramist sõltuvusse ka sellest, kumb vanematest kulutab lapse peale rohkem raha või tegeleb tema kasvatamisega rohkem nendel ajavahemikel, mil laps elab tema juures.

13. Peretoetuste suuruse kindlakstegemisel võetakse arvesse kõik peres koos kasvavad lapsetoetusele õigust omavad lapsed (PHS § 26 lg 1). Peretoetuste suuruse kindlakstegemisel ei arvata peretoetusi taotleva vanema pere koosseisu last, kes elab perest lahus (PHS § 26 lg 2). See on üldregulatsioon.

Kolleegiumil pole alust kahelda üldregulatsiooni põhiseaduspärasuses. Ei ole mõistlikku põhjendust, miks tuleks peretoetuste suuruse kindlakstegemisel kahe erineva pere puhul üks laps ühel ja samal ajal arvata mõlema pere koosseisu ja määrata perele toetus ka nende laste eest, kes selles peres ei ela.

14. Küsitav on aga PHS § 6 lg 1 teise lause ja PHS § 26 lg 3 põhiseaduspärasus. Need sätted on määratud kõrvaldama üldregulatsiooni jäikust, kuid ei teeni kolleegiumi arvates alati seda eesmärki.

Kaebaja seabki kahtluse alla nende sätete põhiseaduspärasuse. Kaebaja on seisukohal, et PHS § 6 lg 1 teine lause ja § 26 lg 3 tuleb jätta kohaldamata, sest need on põhiseadusega vastuolus. Kaebaja väidab, et need sätted rikuvad võrdsuspõhiõigust.

15. PHS § 6 lg 1 teine lause, mida SKA praeguses asjas kohaldas, sätestab: „Kui vanemad soovivad hüvitise saamise õigust kasutada kordamööda, esitab hüvitise uus taotleja taotluse, millel on seni hüvitist saanud isiku nõusolek.“

PHS § 26 lg 3 sätestab: „Kui laps kasvab võrdselt mõlema lahus elava vanema juures, arvatakse laps ühe vanema pere koosseisu vastavalt vanematevahelisele kokkuleppele.“

16. PHS § 6 lg 1 teises lauses nimetatud kokkulepe ja PHS § 26 lg-s 3 nimetatud nõusolek tähistavad kolleegiumi arvates ühte ja sama, s.o poolte üksmeelt. Kokkulepe tähendab poolte nõusolekut ja poolte nõusolek nende kokkulepet. Ka Riigikohtu erikogu 20. jaanuaril 2014 asjas nr 3-3-4-2-13 tehtud määruse punktist 8 tuleb järeldada, et mõistetega „kokkulepe“ ja „nõusolek“ tähistatakse analoogilises kontekstis (RPKS § 10 lg 3) ühte ja sama. Erikogu määruses on öeldud: „Kokkulepet väljendab kirjalik nõusolek soodustingimustel vanaduspensionile õiguse kasutamisest loobumise kohta teise pensionitaotleja kasuks.“

Perehüvitiste seadus ei anna juhiseid, kuidas toimida, kui kokkuleppeni ei jõuta või nõusolekut ei anta. On selge, et praegu pole sellise kokkuleppe asendamine SKA pädevuses. Analoogilise olukorraga puutus Riigikohtu erikogu kokku asjades nr 3-3-4-3-15 ja nr 3-3-4-2-13, milles vaieldi selle üle, kumb vanematest saab kasutada õigust riikliku pensionikindlustuse seadusega ette nähtud soodustingimustel vanaduspensionile ja pensionilisale. RPKS § 24 lg 8 nägi küll ette, et vaidluse lahendamise kohus, kuid jättis täpsustamata, millise kohtu pädevuses see on. Erikogu leidis asjas nr 3-3-4-3-15, et kui üks RPKS § 10 lg 1 p-s 2 nimetatud isikutest ei anna teisele isikule soodustingimustel vanaduspensionile taotlemiseks kirjalikku nõusolekut, on tegemist kahe füüsilise isiku vahelise sisulise vaidlusega, mida saab lahendada maakohus (p-d 8 ja 9). Sellest lähtus ka Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegium, kes 8. novembril 2017 tunnistas asjas nr 5-17-9/8 põhiseadusega vastuolus olevaks ja kehtetuks riikliku pensionikindlustuse seaduse regulatsiooni, mille järgi ei olnud SKA-l vanemate vahel võimalik jagada pensioniõiguslikku staaži, kui vanemad ei jõua staaži jagamises kokkuleppele ja nad pidid seepärast vaidluse lahendamiseks pöörduma maakohusse.

Kolleegium on seisukohal, et riikliku pensionikindlustuse seaduses ja perehüvitiste seaduses nimetatud nõusoleku või kokkuleppe õiguslik olemus on ühesugune.

Riigikohtu halduskolleegium tugines enne perehüvitiste seaduse jõustumist kehtinud riiklike peretoetuste seaduse kohaldamisel otsuse nr 3-15-2595/42 punktis 18 erikogu eespool viidatud

lahenditele (määruse asjas nr 3-3-4-2-13 p-d 13–14, 19 ja 21 ning määruse asjas nr 3-3-4-3-15 p-d 7-9). Kolleegium leidis, et kui üks vanematest ei anna teisele lapsetoetuse taotlemiseks nõusolekut, siis on tegemist kahe eraõigusliku isiku vahelise vaidlusega ja SKA-l ei ole pädevust otsustada, kumma pere koosseisu laps arvata. Lapsetoetuse taotlejal on õigus pöörduda maakohtu poole ja nõuda teise vanema kohustamist nõusolekut andma ja tema kasuks lapsetoetuse taotlemisest loobuma. Selleks, et kohus saaks asendada tahteavaldust, peab isikul olema kohustus teha kindla sisuga tahteavaldus, kuid nõude aluseks oleva kohustava normi leidmine materiaaõigusest võib osutuda raskeks.

Järelikult saaks maakohus asendada PHS § 6 lg 1 teises lauses nimetatud nõusoleku või PHS § 26 lg-s 3 nimetatud kokkuleppe enda lahendiga, kui nõude rahuldamiseks on olemas materiaaõiguslik alus.

17. PHS § 26 lg-s 3 nimetatud kokkuleppe ja § 6 lg 1 teises lauses nimetatud nõusoleku kohtulahendiga asendamise tagajärjed on aga täiesti erinevad. Ka on praeguse asja puutumus nende sätetega erinev. Ühe sättega on praegusel ajal puutumus, teisega kolleegiumi arvates puutumust ei ole.

18. Kui kohaldada PHS § 26 lg-t 3 ja asendada selles nimetatud kokkuleppe maakohtu lahendiga, saaks võrdselt mõlema lahus elava vanema peres kasvava ühise lapse eest määratavaid toetusi kasutada ainult üks vanematest.

Kaebaja pole aga SKA-lt toetusi taotledes soovinud, et tema ja kolmanda isiku ühine laps oleks PHS § 26 lg 3 alusel arvatud ainult kaebaja pere koosseisu ja vaid tema saaks ühise lapse eest lapsetoetust. Kaebaja soovib, et kohaldataks PHS § 6 lg 1 teist lauset. Seepärast ei pea kolleegium PHS § 26 lg-t 3 asjassepuutuvaks, ehkki kaebaja on väitnud, et ka see säte on põhiseadusega vastuolus. Kui laps kasvab võrdselt mõlema lahus elava vanema peres, siis pole kolleegiumi arvates vajadust kohaldada PHS § 26 lg-t 3 selleks, et määrata neile PHS § 6 lg 1 teise lause alusel hüvitisi kordamööda. Kolleegium arvab, et PHS § 6 lg 1 teise lause ja § 26 lg 3 reguleerimisalad on erinevad. PHS § 26 lg 3 reguleerib olukorda, kus toetus määratakse vaid ühele vanemale, § 6 lg 1 teine lause aga toetuse vanematele kordamööda määramist. Kolleegium on seisukohal, et kuna olemas on erinorm, mille alusel saab toetusi määrata vanematele kordamööda, siis pole võrdselt mõlema vanema peres kasvavat last vaja arvata ühe või teise pere koosseisu, sest see tekitab üksnes tarbetuid vaidlusi.

Ka ei ole toetuste kordamööda määramiseks vaja lõpetada toetuste maksmist senisele saajale. Seadus ei anna selgeid juhiseid, kuidas PHS § 6 lg 1 teist lauset kohaldada. Kolleegium on seisukohal, et hüvitise uue taotleja taotluse alusel vanematele toetuste kordamööda maksmine ei tähenda toetuste maksmise lõpetamist selle senisele saajale PHS § 31 lg 1 alusel ega too kaasa vajadust tunnistada kehtetuks haldusakt, millega toetused määrati selle senisele saajale. PHS § 31 lg 1, mille järgi lõpetatakse iga kuu makstava toetuse maksmine peretoetuse saamise õiguse lõppemisele järgnevast kuust, ei ole siin kohaldatav. Hüvitise senisel saajal säilib õigus saada hüvitist, ehkki muutunud kujul. Seepärast piisab, kui muuta haldusakti, millega hüvitisi määrati selle senisele saajale, ja peatada talle hüvitise maksmine ajaks, mil hüvitist ühise lapse eest makstakse teisele lapsevanemale. Seega ei pea paika kolmanda isiku väide, et kaebaja taotluse rahuldamine tähendaks kolmandale isikule lasterikka pere toetuse maksmise lõpetamist.

19. Kui lahus elavate vanemate ühine laps kasvab võrdse aja kestel mõlema vanema peres, siis saaksid mõlemad vanemad PHS § 6 lg 1 teise lause järgi kordamööda lapsetoetust ja lasterikka pere toetust kõigi enda laste eest. Ühel ajavahemikul saaks lasterikka pere toetust üks vanematest ja teisel ajavahemikul teine. Lasterikka pere toetust saava vanema esimene, teine ja kolmas laps saaksid lapsetoetust esimese, teise ja kolmanda lapse jaoks kehtestatud suuruses. Vanem, kes ei saa lasterikka

pere toetust, saaks samal ajal lapsetoetust esimese ja teise lapse eest. Ühise lapse eest, keda võetakse arvesse teisele vanemale lasterikka pere toetuse maksmisel, ta lapsetoetust ei saaks.

Kui nõudel oleks materiaaõiguslik alus, saaks maakohus PHS § 6 lg 1 teise lause kohaldamiseks asendada kolmanda isiku nõusoleku kohtulahendiga ning vanemad saaksid toetusi kordamööda. Mingeid erilisi seaduses sätestatud kriteeriume kohtulahendi tegemiseks ei pruugi sellisel juhul tarvis olla ja maakohtul ei tohiks tekkida probleeme põhjenduste leidmisel, sest õigushüve (õigus saada mittevajaduspõhiseid toetusi kordamööda) jagataks võrdselt vanemate vahel, kes elavad lahus ja kasvatavad endi peredes ühist last võrdse aja kestel.

Kui vanematevahelist sisulist eraõiguslikku vaidlust lapse mõlemas peres võrdse kasvamise üle pole, tekib vältimatult küsimus, milleks on mittevajaduspõhise toetuse määramiseks teise vanema nõusoleku mitta saamise korral üldse tarvis maakohtusse pöörduda ja kas vajadus pöörduda maakohtusse ei kahjusta ebaoproportsionaalselt õigust saada toetust. Tekib ka küsimus, miks ei võiks SKA ise ilma maakohtu lahendita otsustada PHS § 6 lg 1 teise lause kohaldamise üle olukorras, kus ühise lapse eest toetusi saav vanem ei anna nõusolekut määrata toetused kordamööda mõlemale vanemale, olgugi et mõlema vanema panus ühise lapse kasvatamisse on võrdne.

Kolleegium ei oska neile küsimustele mõistlikku vastust anda.

Ka ei näe kolleegium maakohtusse esitataval nõudel asendada teise vanema nõusolek kohtulahendiga materiaaõiguslikku alust. Tahteavalduse asendamist maakohtu lahendiga reguleerib tsiviilseadustiku üldosa seadus (TsÜS) § 68 lg 5, mis sätestab, et kui isik on kohustatud tegema kindla sisuga tahteavalduse, asendab tahteavaldust jõustunud või viivitamata täitmisele kuuluv kohtulahend, millega isikut kohustatakse sellist tahteavaldust andma. Seega on maakohtu lahendi tegemise eelduseks seadusega sätestatud kohustuse olemasolu. Kolleegiumi arvates ei ole aga kehtivas õiguses sätet, mis kohustaks lapsevanemat andma PHS § 6 lg 1 teises lauses nimetatud nõusolekut. Selline kohustus ei ole tuletatav ka perekonnaseaduse §-st 116. Kuna seadusest ei tulene lapsevanema kohustust anda PHS § 6 lg 1 teises lauses nimetatud nõusolekut, siis jätkaks maakohus nõusoleku kohtuotsusega asendamiseks esitatud hagi menetlusse võtmata. Maakohtusse pöördumine oleks perspektiivitu.

20. Eeltoodu tõttu näeb kolleegium praeguses asjas kolme põhiõiguse riiveid.

21. Kolleegium on seisukohal, et nii lapsetoetuse kui ka lasterikka pere toetuse määramisel on rikutud võrdsuspõhiõigust.

Võrreldavate gruppide moodustamisel peab kolleegium silmas PHS regulatsiooni iseärasusi ja Riigikohtu halduskolleegiumi praktikat. PHS § 17 järgi on õigus lapsetoetusele lapsel. Kuid Riigikohtu halduskolleegium on asjas nr 3-15-2595/42 tehtud otsuse punktis 15 leidnud, et lapsetoetuse maksmise lõpetamine rikub ka vanema õigust käsutada talle määratud toetust. Samavõrd saab kolleegiumi arvates vanema õigusi rikkuda ka lapsetoetuse määramata jätmine. PHS § 21 lg 1 järgi on lasterikka pere toetuse saamise õigus ühel vanemal, hoolduspere vanemal või eestkostjal või sama seaduse § 25 lg 1 p-s 2 või 3 nimetatud isikul, kes kasvatab peres kolme või enam last, kes vastavad sama seaduse § 17 lg-s 1 või 2 sätestatud tingimustele. PHS § 25 lg-s 1 on loetelu isikutest, kellel on õigus taotleda peretoetusi. PHS § 6 lg 1 teine lause on aga sama seaduse § 25 lg 1 suhtes erinorm, kus on määratletud isikud, kellel on õigus taotleda hüvitisi kordamööda. PHS § 6 lg 1 teise lause järgi saab vanematele kordamööda hüvitise määramist taotleda vaid see vanem, kellele seni pole lapse eest hüvitist määratud, kui ta esitab sama lapse eest senini hüvitist saanud vanema nõusoleku. Seepärast moodustab kolleegium võrreldavad grupid vanematest, kellel on ühine laps.

Ühte võrdlusgruppi kuulub ühise lapse hooldusõigust omav teisest lapsevanemast lahus elav lapsevanem, kelle juures ühine laps elab ja kasvab enam-vähem sama pikka aega kui teise vanema juures, kuid kellele lapsetoetus ühise lapse eest on määratud enne, kui lapsetoetust taotles teine vanem, ja ta ei ole andnud nõusolekut määrata perehüvitis vanematele kordamööda. Seejuures elab ja kasvab esimesse võrdlusgruppi kuuluva vanema peres veel kaks last ja ta saab lapsetoetust esimese, teise ja kolmanda lapse lapsetoetuse suuruses ning ka lasterikka pere toetust.

Teise võrdlusgruppi kuulub ühise lapse hooldusõigust omav esimesest lapsevanemast lahus elav lapsevanem, kelle juures ühine laps elab ja kasvab enam-vähem sama pikka aega kui esimese vanema juures, kuid kellele lapsetoetust ühise lapse eest ei ole määratud, sest ta ei ole saanud esimese lapsvanema nõusolekut perehüvitise vanematele kordamööda määramiseks. Seejuures elab ja kasvab ka teise võrdlusgruppi kuuluva vanema peres veel kaks last, kuid ta saab lapsetoetust vaid kahe enda juures pidevalt elava lapse eest esimese ja teise lapse lapsetoetuse suuruses ning ei saa lasterikka pere toetust.

Kuna seaduse eesmärgiks on, et toetus jõuaks lasteni, siis on võrdse kohtlemise aspektist puudutatud isikuteks ka kaebaja ja kolmanda isiku ühine laps ning kaebaja ja kolmanda isiku kaks ülejäänud last.

22. Õigus saada lapsetoetust PHS § 17 lg 1 järgi lapsel. Riigikohtu halduskolleegiumi otsuse nr 3-15-2595/42 punktist 15 saab järeldada, et nii toetuse maksmise lõpetamine kui ka selle määramata jätmine mõjutavad ka vanema õigust kasutada lapsetoetust lapse hüvanguks. Sama otsuse punktist 21 saab veel järeldada, et kui lapsetoetus on ühe vanema kaudu lapseni jõudnud, siis ei ole selle lapse õigusi rikutud. Need varem kehtinud riiklike peretoetuste seadusest tulenevad järeldused peavad kolleegiumi arvates paika ka perehüvitiste seaduse kehtimise ajal. Ehkki kolmandale isikule määratud lapsetoetus on jõudnud D-ni, riivab SKA vaidlustatud otsus tema õigusi. D õigusi riivab vaidlustatud otsus sel moel, et tervele kaebaja perele määratav lasterikaste perede toetus jäi kaebaja perele määratama ja D ei saa lasterikaste perede toetusest osa ajal, mil ta elab kaebaja juures.

Võrdsuspõhiõiguse riive tekib ka kaebaja ülejäänud kahe lapse puhul, sest nemad saavad lapsetoetust suuruses, mis on ette nähtud pere esimesele ja teisele lapsele. Kui lapsetoetus ühise lapse eest määratakse kaebajale ja kolmandale isikule kordamööda, siis oleks ainult kaebaja juures elavate laste lastetoetus märgatavalt suurem, sest nad saaksid lapsetoetust kui perekonna teine ja kolmas laps. Samuti riivatatakse võrdsuspõhiõigust lasterikka pere toetuse puhul. Kui ei kohaldata PHS § 6 lg 1 teist lauset, siis ei saa kaebaja pere ja lõppkokkuvõttes ka ainult kaebaja juures elavad kaks last lasterikka pere toetust.

23. Toetuste kordamööda maksmise ainsaks takistuseks on kolmanda isiku keeldumine nõusoleku andmisest ning erikogu lahenditest ja haldusasjas nr 3-15-2595 tehtud otsusest tulenevalt oleks lahenduseks pöörduda maakohtusse. Kolleegium vihjas küll ka otsuse nr 3-15-2595/42 punktis 19 maakohtusse pöördumise ebamõistlikkusele ja põhiseadusevastasusele, kuid ei andnud asja HKMS § 228 lg 1 p 3 alusel Riigikohtu üldkogule lahendada. Riiklike peretoetuste seaduse ja perehüvitiste seadusega sätestatud lapsetoetuse erinevad suurused ja lasterikka pere toetuse puudumine riiklike peretoetuste seaduses ning kohtuasjade erinevad faktilised asjaolud eristavad praegust kohtuasja haldusasjast nr 3-15-2595/42, mille kolleegium lahendas 17. jaanuari 2018. a otsusega. Kolleegiumi hinnangul on praeguses asjas kaebaja põhiõigusi intensiivselt riivatud.

24. Kolleegiumi arvates ei vasta perehüvitiste seaduse ega perehüvitiste maksmise eesmärgile olukord, kus kohtuvaidluse ajal ei maksta kaebajale tema teise ja kolmanda lapse eest lapsetoetust teise ja kolmanda lapse toetuse suuruses ning ta ei saa sel ajal üldse lasterikka pere toetust. PHS § 2 järgi on perehüvitiste seaduse eesmärgiks toetada lastega peresid ja laste kasvatamist. PHS § 3 lg 1 järgi makstakse perehüvitisi lastega perede heaolu tagamiseks. Sel ajal, kui maakohus asja menetleb,

ei jõua peretoetused lasteni õigel ajal, st ajal, mil need seaduse järgi peaksid nendeni jõudma, kui vaidlust poleks. Eespool kirjeldatud eesmärkidega oleks kooskõlas, kui hüvitised jõuaksid pereni kohe, kui pere vastab hüvitise saamise sisulistele tingimustele. Tagantjärele hüvitise saamine, ka siis, kui see on võimalik, ei oleks perele samasuguseks toeks ega tagaks samal määral pere heaolu, kui toetus oleks saadud kohe, s.o ilma vaidluseta maakohtus.

25. Kolleegium ei nõustu kolmanda isikuga, et kaebaja on ilmselgelt valinud oma väidetavalt rikutud õiguste kaitseks ebaõige kohtumenetluse ja nõude ning et kaebaja saanuks pöörduda asjaomase tahteavalduse andmise ja selle kohtuotsusega asendamise hagiga tsiviilkohtusse.

Kaebaja jaoks oleks maakohtusse pöördumine, et asendada kolmanda isiku nõusolek maakohtu lahendiga, asjatult koormav ja üleliigne, sest seadusest ei tulene materiaalõiguslikku alust, mille põhjal saaks maakohus anda nõusoleku maksta mittevajaduspõhist lapsetoetust ja lasterikka pere toetust ühist last kordamööda enam-vähem võrdse pikkusega aja kestel oma peres kasvatavale mõlemale lahus elavale vanemale kordamööda (vt käesoleva otsuse p 19).

Kolleegiumi arvates käitus kaebaja ratsionaalselt, kui vaidlustas SKA keeldumise halduskohtus. Kui kaebajat saadab halduskohtumenetluses edu ning PHS § 6 lg 1 tunnistatakse kaebaja taotluse alusel toetuste kordamööda saamist välistavas osas tagasiulatuvalt kehtetuks ja SKA otsus tühistatakse, siis on kaebajale PHS § 28 lg 1 p 1 alusel võimalik määrata toetused tagantjärele päevast, mil tal tekkis õigus neid saada. Sellisel juhul ei takistaks toetuse tagantjärele määramist PHS § 28 lg 1 p 1 nõue, et toetuse tagantjärele määramiseks peavad toetuse taotlemiseks vajalikud dokumendid olema esitatud kuue kuu jooksul toetuse saamise õiguse tekkimise päevast arvates. Kui kaebaja hakanuks maakohtus taotlema kolmanda isiku nõusoleku asendamist kohtulahendiga ja selle nõude materiaalõigusliku aluse olemasolu korral ka saanuks sellise kohtulahendi, siis oleks maakohtu lahendi jõustumiseni paratamatult kuluva aja tõttu vähetõenäoline toetuste määramine alates toetuste saamise õiguse tekkimise päevast. Siinkohal tekib vältimatult ka küsimus, millisest päevast oleks maakohus asendanud kolmanda isiku nõusoleku kohtulahendiga. Ilmselt oleks maakohus kolmanda isiku nõusoleku asendanud kohtuotsuse jõustumise päevast.

26. Kolleegiumi arvates on praegune olukord vähemalt järgnevates aspektides analoogiline olukorraga, mida põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegium lahendas asjas nr 5-17-9/8. Mõlemas asjas ei jõudnud lapse vanemad kokkuleppele seadusega ette nähtud hüve jagamises. Mõlemas asjas vastasid mõlemad vanemad hüve saamiseks seadusega sätestatud eeldustele ning polnud selgeid seadusega kindlaks määratud kriteeriume, et eelistada võrdses seisundis olevatest isikutest ühte. Ka puudus nõude materiaalõiguslik alus.

Põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegium tunnistas asjas nr 5-17-9/8 RPKS § 24 lg-d 7 ja 8 ning § 28 lg 2 p 12 põhiseadusega vastuolus olevaks ja kehtetuks osas, milles need ei võimalda täiendavat pensioniõiguslikku staaži jagada § 28 lg 2 p-s 12 nimetatud isikute vahel olukorras, kus mõlemad isikud vastavad sättes esitatud täiendava pensioniõigusliku staaži saamise eeldustele, kuid nad ei jõua selle omavahelises jagamises kokkuleppele. Otsuse resolutsioonis ei ole küll täpsustatud, kellele läheb pärast kohtuotsuse jõustumist staaži jagamise pädevus. Kohtuotsuse põhjendustest aga nähtub, et see pädevus saab minna ainult SKA-le.

Eelviidatud otsuse punktis 39 leidis põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegium, et vanemate põhiõigusi piirab liialt ka kohustus lahendada täiendava pensioniõigusliku staaži kasutamist puudutav vaidlus alati kohtus. Selline korraldus koormab lisaks vanematele liigselt ka kohtusüsteemi ning on vastuolus menetlusökoonomia põhimõttega. Kolleegium asus otsuse punktis 39 seisukohale, et kui vanemad ei jõua RPKS § 28 lg 2 p-s 12 antava täiendava pensioniõigusliku staaži kasutamises

kokkuleppele, saaks ka pensionite väljamaksmise eest vastutav amet jagada seaduses ette nähtud pensioniõigusliku staaži vanemate vahel võrdselt.

Riigikohtu halduskolleegium on seisukohal, et ka PHS § 6 lg 1 teises lauses nimetatud nõusoleku puudumise korral saaks SKA ühe vanema taotluse alusel otsustada, et ühist last võrdselt kasvatavad lahus elavad vanemad kasutavad hüvitise saamise õigust kordamööda.

27. PS §-st 14 tuleneb seadusandja kohustus tagada õigus kohasele menetlusele. Kolleegiumi arvates pole seadusandja seda kohustust praegusel juhul nõuetekohaselt täitnud. Ei ole proportsionaalne suunata inimest pöörduma maakohtusse, et asendada teise isiku nõusolek maakohtu lahendiga olukorras, kus maakohtul puudub vaidluse lahendamiseks materiaalsoiguslik alus ja kriteeriumid, vaidlevad pooled ilmselgelt ei jõua kohtus kokkuleppele ning haldusorgan ja ka halduskohus on pädevad tuvastama asja lahendamiseks vajalikke eraõiguslikke asjaolusid.

28. PS § 28 lg 4 järgi on lasterikkad pered riigi erilise hoole all. Seadusandja saab otsustada, millist perekonda pidada lasterikkaks perekonnaks, ning kehtiva õiguse kohaselt on kolmelapseline perekond kahtlusteta lasterikas perekond ka PS § 28 lg 4 mõttes. PS § 28 lg 4 peaks tagama ühesuguse hoole kõigile ühesuguses olukorras olevatele lasterikastele peredele.

Praeguses olukorras on kaebaja pere PS § 28 lg-s 4 nimetatud riigi erilise hoole alt välja jäänud. Praegune olukord moonutab selle sätte mõtet, sest kolmas isik on üksinda PS § 28 lg 4 kaitse all ainuüksi seetõttu, et ühise lapse pealt määrati toetus kolmandale isikule ja kolmas isik pole andnud nõusolekut määrata hüvitis kordamööda endale ja kaebajale, kelle kaks last sündisid pärast kolmanda isiku ja kaebaja ühise lapse sündimist.

29. Kuna haldusasja lahendamine eeldab põhiseaduslikkuse järelevalve kohtumenetluse seaduse alusel läbivaadatava küsimuse lahendamist, siis annab kolleegium HKMS § 228 lg 1 p 3 alusel asja lahendada Riigikohtu üldkogule. Kolleegiumi arvates tuleks üldkogul võtta seisukoht, kas PS §-dega 12 ja 14 ning § 28 lg-ga 4 on kooskõlas PHS § 6 lg 1 teine lause osas, milles see ei võimalda SKA-l lapsetoetust taotleva vanema taotluse alusel määrata lapsetoetust ja lasterikka pere toetust lahus elavatele ja ühist last võrdsete ajavahemike jooksul vaheldumisi kasvatavatele vanematele kordamööda, kui toetust juba saav vanem selleks nõusolekut ei anna, ja taotluse esitanud vanem peab pöörduma maakohtusse, et teise vanema nõusolek asendataks kohtulahendiga. Kui säte tunnistatakse osaliselt põhiseadusega vastuolus olevaks ja kehtetuks, oleks hüvitis võimalik vanematele kordamööda määrata juba hüvitis saava vanema nõusolekul, ent kui viimane nõusolekut ei anna, saaks hüvitise kordamööda määrata SKA ja vaidluse SKA-ga lahendaks halduskohus.

30. Kolleegium möönab, et elus esineb ka olukordi, kus lahus elavate vanemate ühine laps kasvab küll kordamööda mõlema vanema peres, ent ema ja isa juures veedetud ajavahemikud on vägagi erineva pikkusega ega vaheldu korrapäraselt. Selliseid olukordi käesolevas määruses ei käsitleta. Praeguse kohtuasja Riigikohtu üldkogule andmise määruse raames ei ole põhjendatud lahata ka mitmeid muid kärghperedele peretoetuste määramist puudutavaid küsimusi.

31. HKMS § 178 lg 3 ja § 175 lg 3 alusel asendatakse avaldatavas määruses nii kaebaja, tema laste kui ka kolmanda isiku nimi tähemärgiga.

(allkirjastatud digitaalselt)